

наша СЛОВА

Не пакідайце ж мовы нашай беларускай, каб не ўмёрлі!
ФРАНЦІШАК БАГУШЭВІЧ

Газета выходзіць з сакавіка 1990 года

№ 9 (1056) 29 ЛЮТАГА 2012 г.

5-я Агульнанацыянальная беларуская дыктоўка ў сядзібе ТБМ

21 лютага 2012 года ў сядзібе ТБМ адбылася чарговая 5-я Агульнанацыянальная дыктоўка.

Сёлета яна праводзілася сумесна з тэлеканалам Белсат, які да гэтай падзеі падрыхтаваў адмысловы падарунок: бланкі для напісання тэксту і асадкі кожнаму ўдзельніку. Камунікат далучыўся сваім падарункамі для пераможцаў: да гэтага дня ў сядзібу Таварыства даставілі прыожыя фірмовыя асадкі.

Традыцыйная дыктоўка выклікала вялікую цікаўасць. У 16.00 у сядзібі сустрэліся ветэраны беларускага Адраджэння, якім выпаў гонар першымі пісаць дыктоўку. Яны пісалі верш “Родная мова” Максіма Танка.

Павіншаваць Таварыства і падтрымачаў дзейнасць нашай арганізацыі прыйшли прадстаўнікі амбасадаў: італьянскай, чэшскай і грузінскай. Таму ў Міжнародны дзень роднай мовы ў нашай сядзібе гучалі нароўні розныя мовы: беларуская, італьянская, грузінская, чэская.

У 17.30 другая група пісала тэкст паводле Янкі Купалы. Паколькі прыйшло шмат людзей, якія не змаглі адразу ўсе змясціцца, давялося падоўжыць час дыктоўкі. Для дзвюх груп тэкст дыктавала першы намеснік старшыні ТБМ Алена Анісім. Для трэцяй групы тэкст паводле Янкі Купалы дыктавала сябра Сакратарыяту Юля Карчагіна.

Такім чынам, 21 лютага на сядзібе Таварыства дыктоўку пісалі тры групы людзей. Было шмат вучнёўскай і асабліва студэнцкай моладзі. Усяго 21-га прыняло ўдзел у Агульнанацыянальнай дык-

тоўцы на сядзібе ТБМ звыш 70 чалавек. Падзею асвяцілі журнaliсты з канала АНТ, Белсата, радыёканалаў, розных СМИ.

Наступныя этапы дыктоўкі ў сядзібе ТБМ - 15 сакавіка і 23 сакавіка.

Наші кар.

Вечарына памяці Міхася Ткачова!

ТБМ пры падтрымцы кампаніі “Будзьма!” праводзіць вечарыну памяці Міхася Ткачова!

Вечарына адбудзецца 12 сакавіка ў сядзібе ТБМ на Румянцева, 13 у Менску. Пачатак у 17.30.

ISSN 2073-7033

Бясплатныя заняткі па беларускай мове і гісторыі для вучняў 7-9 класаў сярэдняй школы з дасведчанымі выкладчыкамі.

Арганізацыйны сход - 23 сакавіка 2012 г. Пачатак: 18.30 у сядзібе ГА “Таварыства беларускай мовы”,

Менск, вул. Румянцева, 13.

Праезд да ст. метро “Плошча Перамогі”.

140 гадоў з дня нараджэння Вітольда Бялыніцкага-Бірулі

Вітольд Каятанавіч Бялыніцкі-Біруля (29 лютага 1872, в. Крынкі, Аршанскі павет, Магілёўская губерня (зараз Бялыніцкі раён Магілёўскай вобласці) — 18 чэрвеня 1957, Москва) — беларускі жывапісец-пейзажыст. Развіваў традыцыю лірычнага пейзажу канца 19 стагоддзя.

Па паходжанні — беларус. Бацька быў арандатарам, служыў у Дняпроўскім параходстве. Маастацкую адукацыю атрымаў спачатку ў Кіеве ў майяльнай школе Мікалая Мурашка (1885—1889), пасля ў Маскоўскай вучэльні жывапісу, скульптуры і дойлідства ў Імперыяна Пранішнікава, Сяргея Каровіна, Мікалая Неўтраўва, Васілія Паленава (1889—1896). Пасля вярнуўся на родзімую, дзе правёў восем плённых гадоў, шмат працуночы і выязджаючы на выставы ў Санкт-Пецярбург, Москву і Заходнюю Еўропу.

Яшчэ ў перыяд навучання, у 1890-я гг., творы В. Бірулі выклікалі сур’ёзную зацікаўленасць у аматараў прыгожага мастацтва. Так, палатно «Наваколле Піцігорска» (1892) было набыта Паўлам Траццяковым для яго галерэі.

Творчасць В. Бялыніцкага-Бірулі шчыльна злучана з асобай слыннага мастака Ісака Левітана, які паспрыяў Вітольду Бірулі ў выставачнай справе. З 1897 году мастак узձельнічае ў выставах Маскоўскага аўтэнднання аматараў мастацтваў і Маскоўскага таварыства мастакоў. З 1899 году прадстаўляў працы разам з Таварыствам перасоўных мастацкіх выставаў, а ў 1904 стаў яго правадзейным чальцом.

Троічы — у 1934, 1935, 1938 гг. — В. Біруля на-

ведваў Запаляр'е (Кольскі павоўостраў). Пісаў Баранцева мора і Белае мора, раку Церыберку, горы Хібіны, возера Вуд'яр. Працаўаў у мясцінах, звязаных з творчасцю Льва Талстога, Аляксандра Пушкіна і Пятра Чайкоўскага. У 1944 годзе працаўаў у Архангельску, дзе адлюстроўваў помнікі старожынаў рускага драўлянага дойлідства XVI—XVII стст.

У 1947 годзе В. Біруля вяртаецца на Беларусь. Тут быў створаны вялікі цыкл эпічнай шрагі карцінай: «Зялёны май», «Зазелянелі беларускія бярозкі», «Яблыні ў квæцені», «Беларусь. Зноў зацвіла вясна» і інш. Пра сваё дачыненне да Беларусі В. Біруля пісаў:

- Блукаючы са стрэльбай і фарбамі па палетках, далінах і пералесках Беларусі, сустракаючы і праводзячы зоры ля вонгішчай, начуючы ў лесе, прыслухоўваючысі да галасу прыроды, я глыбей адчуў яе прыгажосць, наўчыўся яе разумець.

Памёр знакаміты пейзажыст у 85 гадоў у 1957 годзе ў Москве, пакінуўшы ў спадчыну вялікую колькасць сваіх твораў.

Палотны Бялыніцкага-Бірулі ўражжаюць гледача эмацыйнасцю, неабходнай межай абагульнення, якая не губляе пры гэтым канкрэтыку месца. Пэйзажыст па-майстэрску распрацоўваў ледзь прыкметныя нюансы, харектэрныя для таго ці іншага часу дня, пэўнай пары году. Карціны і шматлікі эпічныя вылучаюцца асаблівай тонкасцю, мяккасцю і непаўторным лірызмам, глыбінёй успрымання і передачы жывой прыроды.

Творчасць таленавітага мастака выклікала зацікаўленасць у выбітнага прадстаўніка расейскага реалізму Ільі Рэпіна.

Народны мастак Беларусі (1944) і РСФСР (1947). Ганаровы акадэмік АН БССР (1947), правадзейны чалец Акадэміі мастацтваў СССР (1947).

Пасля смерці яго імем назвалі Бялыніцкі мастацкі музей, У Магілёве працуе музей Бялыніцкага-Бірулі — філія Нацыянальнага музея, дзе найбольш шырока прадстаўлена творчая спадчына нашага суйчынніка.

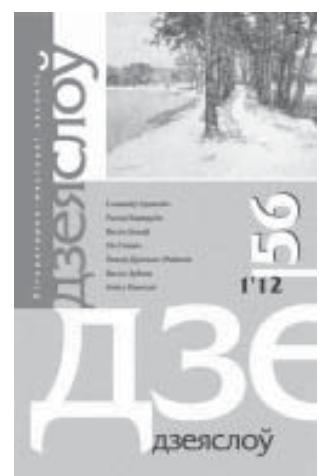
У Магілёве і Бялынічах названыя вуліцы ў гонар мастака.

Дзеяслоў № 1 — Быкаўска-Барадулінскі

Новы нумар Дзеясловаў (№ 1, 2012) можна называць Быкаўска-Барадулінскім, ды і выйшаў ён якраз да 77-х угодкаў Рыгора Іванавіча.

Пачынаеца ён з падборкі вершаў Барадуліна пад назвай “Карані цішыні”.

У рубрыцы “Архівы” змешчаны запісы студэнта II курса БДУ Рыгора Барадуліна з Нарады маладых пісьменнікаў 21 верасня 1955 г., а так-

V Агульнанацыянальная дыктоўка ў Віцебску

21 лютага ў Віцебску, як і па ўсёй краіне, прыхільнікі роднага слова пісалі V Агульнанацыянальную дыктоўку. Звычайна так атрымліваецца, што сабрацца ўсім ахвотным у адзін час і ў адным месцы не выпадае. Таму на працягу дня ў розных аўдыторыях людзі рознага ўзросту пісалі тэкст "Ліст у рэдакцыю" паводле Янкі Купалы. Усяго арганізаваным чынам далучыліся да агульнанацыянальнай акцыі ў горадзе больш за пяцьдзесят чалавек. Гэта студэнты ВНУ, працоўная моладзь, людзі старэйшага пакалення. У вольны ад заняткаў час купалаўскі тэкст пісалі пераможцы абласнога этапу Рэспубліканскай алімпіяды па беларускай мове, якія зараз настойліва рыхтуюцца да ўдзелу ў заключным туры.

Важна, што сярод ахвотных адзначыць Дзень роднай мовы было асабліва шмат мадых людзей. Але і сярод іх вылучалася вучаніца 3-га класа гімназіі №4

г. Віцебска Марыяка Шляйчкова. Дзяўчынка нудоўна

гаворыць па-беларуску, бо сям'я беларускамоўная, тут

шануюць роднае слова, хоць бацькі не маюць дачынення, напрыклад, да сферы адукцыі ці культуры. Яны медыкі. Сёння гэта даволі рэдкая з'ява... А пісала Марыяка тэкст, дарэчы, разам з мамай — Ірынай Віктараўнай. Гэта сапраўды шыкоўны прыклад таго, як трэба выхоўваць дзяцей, прывіваючы ім любоў да ўсяго роднага.

А найлепшыя вынікі паказалі студэнтка ВДУ імя Машэрава Ганна Ціхачова і педагог-арганізатар тэатра "Лялька" Крысціна Бондарава.

Юрась Бабіч, намеснік старшыні Віцебскай абласной арганізацыі ТБМ.

Дзень роднай мовы ў Гомелі

Гомельская гарадская арганізацыя ТБМ традыцыйна Дзень роднай мовы адзначыла напісаннем агульнанацыянальнай дыктоўкі. Сёлета гамельчукі пісалі адразу два тэксты: верш «Родная мова» Максіма Танка і «Ліст у рэдакцыю» паводле Янкі Купалы. Мерапрыемства наведала калія двух дзесятак чалавек. Тэкст зачытала настаўніца гімназіі імя І. Мележа, бард

Вальжына Цярэшчанка. Апрач таго, Вальжына выканала некалькі песень са свайго рэпертуару. Усе ўдзельнікі атрымалі буклеты «Як пачаць размаўляць па-беларуску» і значкі «Мая мова беларуская».

Таксама напярэдадні 21 лютага, Гомельская ТБМ правіло акцыю «Падтрымай мову

— размаўляй на працы па-беларуску». На вуліцах горада сябры ТБМ заклікалі мінакоў у Дзень роднай мовы размаўляць па-беларуску. Шмат хто ўспрыняў працягнулу прыняць удзел у акцыі. Размаўляць па-беларуску 21 лютага паабязалі студэнты Гомельскага меды-

цынскага ўніверсітета, прафесійныя, супрацоўнікі «Фонду міру» і інш. Спадзяємся, гэтыя людзі выканають сваё абіцяненне. Па выніках акцыі быў зроблены відэаролік, які ўсе ахвотныя могуць праглядзець на сайце мясцовай суполкі - kli4nik.info

Наш кар.

Дыктоўка па роднай мове ў Валожыне і пад Маладзечнам

У гэтым годзе дыктоўкі да Міжнароднага дня роднай мовы прышли і ў асобных регіёнах Менскай вобласці.

Валожын адзначыўся дыктоўкамі ў трох навучальных установах: СШ №1, СШ №2 і гімназіі №1 г. Валожына. Верш Максіма Танка "Родная мова" пісалі вучні з 6-га па 11-ты клас.

Распавядае адна з арганізатаў і ўдзельніц дыктоўкі, сябра Рады ТБМ па Менскай вобласці, настаўніца беларускай мовы і літаратуры Людвіка Таўгень: "Мы пастараліся не толькі правесці дыктоўку, але яшчэ і распавесці дзесяці, чаму мы павінны шанаваць матчыну мову".

У 2012 г адзначаецца 100 год з дня нараджэння народнага паэта Беларусі Максіма Танка. Правядзенне дыктоўкі па тэксле ягонага верша ў гімназіі было ўнесена ў план святкавання ў нагоды дня нараджэння паэта.

Таксама прышла дыктоўка ў Маркаўскай сярэдняй школе Маладзечанскага раёна. Яе арганізвалі настаўніцы роднай мовы Марыя Вішнёўская і Ларыса Сапач. Удзел прынялі вучні 10 і 11 класаў.

Кажа Марыя Вішнёў-

ская: "Дзеци адразу пазналі верш Максіма Танка — чыталі яго раней. Незвычайнім для іх было тое, што ў якасці дыктоўкі выкарыстоўваецца вер-

шаваны тэкст. Гэта добры досьвед для іх, як вучняў".

Аляксей Чубат,
сябар Рады ТБМ Менскай вобласці

Міжнародны дзень роднай мовы ў Наваполацку

21 лютага з нагоды Міжнароднага дня роднай мовы сябры "суполкі "Рубон" Наваполацкай гарадской арганізацыі Таварыства беларускай мовы зладзілі віншаванне студэнтаў ля Полацкага дзяржаўнага ўніверсітэта. Разам з прыгожай памяткай пра свята студэнты атрымлівалі цукеркі з беларускамоўнымі назвамі.

22 лютага ў адным з студэнцічных інтэрнатаў сябры Наваполацкага ТБМ прынялі актыўны ўдзел у творчай вечарыне, прысвечанай Дню роднай мовы. Арганізаторам, гаспадаром і вядоўцам сустэрэчы быў выхавацель інтэрната Сяргей Саданенка.

Напачатку вечарыны старшыня гарадскога ТБМ к.ю.н. Зміцер Шчэрбік распавеў прысутным студэнтам пра гісторыю гэтага міжнароднага свята, пра традыцыі іго адзначэння ў суседніх краінах, а таксама пра арганізацыю агульнанацыянальных дыктоўкав у Польшчы, Украіне, Літве. Пасля гэтага для прысутных была праведзена дыктоўка па вершы Максіма Танка "Родная мова". Пераможцы атрымалі

беларускія кнігі і дыскі ад ТБМ.

Пасля афіцыйнай част-

кі ў студэнцікі коле гучалі вершы вядомай маладой паэткі Ірыны Бельскай, спевы пад гітару выкладчыка ПДУ і актыўіста гітарычна-культурніцкага клуба "Княжыч" Віктара Якубава, салісткі гурта The Perfect Life Святланы Трапук, студэнта інтэрната Андрэя Валеўкі. На прызы ад ТБМ адміністрацыя інтэрната зладзіла моўную віктарыну.

Ад цеплыні сустэрэчы прысутныя, а іх сабраліся амаль два дзесяткі, засталіся ў захапленні.

Наш кар.

Ванда Папроцкая,

Інститут археології і этнографії ПАН, Варшава

Беларускае школьніцтва на Ўсходніх Крэсах у святле палітыкі па стаўленні да нацыянальных меншасцяў у II Рэчы Паспалітай

(Працяг. Пачатак у папярэдніх нумерах.)

Асабліва важным у гэтай петыцыі было патрабаванне адкрыцца ў Наваградку на час летніх канікул кароткатэрміновых курсаў для настаўнікаў беларусаў з кваліфікацыямі настаўнікаў расейскіх школ, а таксама пастаянных двухгадовых курсаў пры Наваградской беларускай гімназіі для моладзі, якая хоча прысяць сябе настаўніцкай прафесіі ў беларускім школьніцтве (НАРБ, ф. 883, вол. 1, спр. 44, л. 402). Пратэстныя рэзалицы падобнага зместу складаліся таксама ў пазнейшыя годы, яны сведчаць, што сітуацыя ў вобласці беларускай асветы не змянілася.

Асабліва знамянальным для ацэнкі сітуацыі быў мемарыял пададзены прэзідэнту РП Ігнацыю Масціцкаму беларускай дэлегацыяй падчас яго візіту ў Вільню 18 чэрвеня 1930 г. У гэтым мемарыяле беларускія дзеячы дамагаліся выканання наступных патрабаванняў у справе беларускага школьніцтва:

1) адкрыцца з пачаткам 1930/1931 школьнага года поўных 7-гадовых пачатковых школ, не менш, чым на адной па павет і адна-двуягдзенскіх тад, дзе ўжо па некалькі год гэтага дамагаеца беларускі народ;

2) выдачы канцэсіі на прыватную настаўніцкую сэмінары ў Вільні;

3) адкрыцца аднагадовых беларускіх настаўніцкіх курсаў у Вільні;

4) выдачы пастаяннай канцэсіі існім прыватным беларускім гімназіям у Вільні, Наваградку і Клецку;

5) выдзялення названым гімназіям урадавай дапамогі для ўтрымання настаўніцкіх штату і спецыяльных субсідый;

6) надання ўсім беларускім гімназіям поўных праў дзяржаўных школ;

7) прызначэння з Міністэрства працы і сацыяльнай апекі адпаведных дапамог на ўтрыманне інтэрнату пры назначаных гімназіях

8) надання кваліфікацыйнай катэгорыі тым настаўнікам беларускіх гімназій, якія працуяць у іх 6 гадоў;

9) выдзялення дапамогі Беларускаму выдавецтву на друкаванне беларускіх школьніцтваў і доўгатэрміновага крэдыту на выдавецтва для беларускай моладзі;

10) утварэння кафедры "Беларусазнаўства" ў Віленскім універсітэце;

11) выдзялення дапамогі беларускім культурна-асветным арганізацыям на пазашкольную асвету.

У адносінах да пачатковых школ, названих у гэтай працы, патрабаванні не былі выкананы нават у найменшай ступені, пра што сведчыць пратэст, апублікаваны праз 6 гадоў на старонках "Беларускай

крыніцы" 15 верасня 1936 г., у якім чытаєм у т. л. "Пачатковое навучанне беларускіх дзеячей у польскіх дзяржаўных школах, апрача 69 школ, у якіх беларуская мова ўзята под увагу (падкр. В.П.) адываеца па-польску. Бацькі і апекуны беларусы дамагаюца для сваіх дзеячей пачатковага навучання на бацькавай мове подпісваюць дэкларацыі за беларускую школу" ("Sprawy narodowosciowe", № 6: 1936, s. 650)

Захаваны ў дзяржаўным Архіве Гарадзенскай вобласці (далей чыт. скар. ДАГВ) дакумент утрымлівае ў т. л. звесткі, якія датычаць беларускага школьніцтва на тэрыторыі Наваградской ваяводства ў 1937/1938 школьнім годзе і можа быць ілюстрацыяй таго стану рэчаў. З яго матэрыялаў вынікае, што не было на тэрыторыі ваяводства школ у трактаванні дзеячынствін, як і з беларускай мовай выкладання. Існавала толькі 35 школ, у якіх беларуская мова выкладалася як предмет. Гэтыя школы знайходзіліся ў Наваградскім, Слонімскім, Стэпенскім і Баранавіцкім паветах. Ліквідацыя так званага беларускага школьніцтва (у тым дакуменце з не-высветленых прычын ужывана азначэнне "так званае беларуское школьніцтво"; падкр. В.П.) датуеца ў ваяводстве, як сцверджана ў захаваных матэриялах, ад 1936 году. Да 1938 году было зліквідавана 12 школ у трактаванні дзеячынствін, 17 з беларускай мовай як предметам (ДАГВ, бібл. № 784, спр. 60-61).

Цікавым уяўляеца склад статыстычных дадзеных паводле стану на 1.02.1938 г., якія таксама датычаць Наваградской ваяводства. У Наваградскім павеце ў 17 вёсках было 17 агульных публічных школ, у якіх беларуская мова выкладалася як предмет, у тым ліку: 6 аднакласных, 4 двухкласныя, 4 трохкласныя, 1 чатырохкласная, 3 пяцікласныя. Веды ў іх атрымоўвалі 2760 дзеячей нацыянальнасці, названай у статыстычнай зводцы, як "так званая беларуская" або "тутэйшая". Для падаўнання можна падаць, што польскія дзеячы у тых школах было 123, яўрэйскіх 17. У Слонімскім павеце ў 7 вёсках было 7 агульнаадукацыйных публічных школ: 4 чатырохкласныя і 3 шасцікласныя, у якіх вучылася 1146 дзеячей нацыянальнасці беларускай або "тутэйшай", 43 вучні польскія і 3 яўрэйскія. У Стэпенскім павеце ў 8 вёсках існавала 8 публічных агульнаадукацыйных школ: 4 чатырохкласныя, 2 шасцікласныя і 2 чатырохкласныя (безумоўна памылка, але так у аўтара, рэд.). Веды ў іх атрымоўвалі 1986 беларусаў або "тутэйшых", 80 вучні польскіх і 97 яўрэйскіх. У Баранавіцкім павеце ў 3 вёсках функцыянувалі 3 школы: 2 чатырохкласныя і 1 шасцікласная. Вучылася ў іх 390 дзеячей нацыянальнасці беларускай або "тутэйшай" і 33

польскія дзіцяці (ДАГВ, бібл. № 784, стар. 4).

Асветныя акцыі арганізоўвалі супольнымі дзеяннямі, не гледзячы на розніцу у палітычных поглядах, Таварыства беларускай школы і Беларускі інстытут гаспадаркі і культуры. У выніку такой камарынаціі быў утвораны спецыяльны Школьны сакратарыят у Вільні, задачай якога было рассыланне інструкцый, фармуляраў, заяў і да т. п. у справе адкрыцца беларускіх школ. Школьны сакратарыят, паводле інфармацыі беларускай прэсы меў разаслаць звыш 50 тысяч дэкларацый. Да змагання за школу дадулася і прэса. Між іншым у часопісе "Беларускі фронт" № 3 ад 5.12.1937, у закліку пад назвой "За беларускі школьніцтва пле-бісцы" грамадства заклікалася да правядзення пле-бісцыту пад назвой "За беларускую мову навучання". Гэтыя акцыі быў негатыўна ацэнены дзяржаўнымі ўладамі, яны прызнаваліся неадпаведнымі надзённымі патрабкам і настроем беларускай супольнасці, арганізаванымі ў вялікай меры камуністычнымі групамі. Вывік гэтай пазіцыі была негатыўная ацэнка дзеячыннасці Школьнага сакратарыята і яго арганізатораў – Таварыства беларускай школы і Беларускага інстытута гаспадаркі і культуры. Праўдападобна, што гэта стала прычынай прайвізіі, паводле інфармацыі беларускай прэсы, на адкрыцца школьніцтва.

Каэдукацыйная Віленская гімназія Таварыства беларускай школы гуманітарнага тыпу ўзнікла ў 1919 годзе спачатку з рускай мовай выкладання, пазней з беларускай. Засноўваючы беларускую гімназію з рускай мовай выкладання Школьная рада паставіла задачу паступовай беларусізацыі школы як з пункту гледжання складу вучняў (сярод якіх значны пракцэнт складаў яўрэйскай моладзі), так і мовы выкладання (НАРБ, ф. 883, вол. 1, спр. 30, л. 70). Гэта было амаль цалкам рэалізавана на практыку чатырох гадоў. Колькасць вучняў у 1923 г. дасягала 366 (у тым ліку значны пракцэнт яўрэй), а ў 1927/28-171, у тым ліку 75% беларусаў. Спачатку гімназія карысталася з дзяржаўнай субсідыі на 4 стаўкі. У 1929 годзе ў гімназіі працавала 20 настаўнікаў і было 8 класаў. Пры гімназіі існаваў інтарнат для 65 хлопцаў, які ўтрымоўваліся Беларускага таварыства дабрачыннасці. Місія метадыстаў утрымоўвалася інтарнат для 18 дзячат.

Каэдукацыйная беларуская гімназія імя Францішка Скарыны ў Радашковічах узнякла ў 1921 г. Яе ўладальнікамі было Таварыства беларускай школы. Яна займала 8 класаў і мела 8 настаўнікаў. У 1927/1928 школьнім годзе агульная колькасць вучняў дасягала 132, пры гэтым значны адсотак складалі вучні яўрэйскага паходжання. Пры гімназіі існаваў 3 інтарнаты, якія накроўваліся на адрас адукацыйных уладаў Таварыствам беларускай школы і згрупаванні іншых нацыянальных меншасцяў на Ўсходніх Крэсах. Была спраўда атрымання дазволу на вывучэнне ўсеагульной гісторыі і географіі на нацыянальных мовах.

У супольным мемарыяле ад 15.9.1923 г. накіраваным у Міністэрства РВіПА ад асветных арганізацій – беларускіх, літоўскіх і яўрэйскіх чытаем: "Вывучэнне гісторыі і географіі на польскай мове, якая для нашых дзеячей не ёсьць мовай роднай, непамерна абязяжваць для дзеячей рух на-перед, фатальная адб'ецца на ўзроўні вывучэння тых прадметаў прывядзе гэтага такія жывія і цікавыя галіны ведаў да мёртвага пустаслоя і пахісне энергію нашай моладзі, а таксама любоў да наўку. Беручы пад увагу названыя погляды нацыянальна культуры і педагагічнай прыроды, упрошаем пана Міністра ад адмене адпаведнай інструкцыі і ад дазволе вывучаць усеагульную гісторыю і географію на роднай мове" (НАРБ, ф. 883, вол. 1, спр. 40, л. 24). Польскія адукацыйныя ўлады, спасылаючыся на артыкул 7 Палаўнія ад 31.VII.1924 г. і выкананіе распараджэнне ад 23.4.1925 г., негатыўна аднесліся да вышэйшых названных просьбаў, пішуучы ў аргументаванні:

"Абаніраючыся на прыкладзенне Палаўнія, змест якога не выклікае ніякага сумнення, Міністэрства па-

школьнічым з прыватных фундушав, дадаткова падтрымлівалася гарадскім самакіраваннем. Працавала 8 настаўнікаў на агульную колькасць 158 вучняў у школьнім годзе 1927/1928. Ад 1929 г. мела 8 класаў (спачатку 6 класаў).

Каэдукацыйная Віленская гімназія Таварыства беларускай школы знайходзілася ў цяжкім матэрыйальным і практычным умовах, было пазбаўлены шрагу прывілеяў, якія падтрымлівалі польскую дзяржаўнае публічнае школьніцтва.

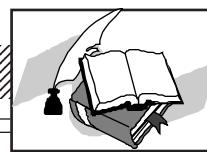
Факт канцэсіівания беларускіх гімназій Таварыствам беларускай школы, якое ў разуменні адукацыйных уладаў прызначалася камуністычнай агенціяй, абязяжвалася развіццё гэтых школ і прымушала да практыкі падтрымліваць польскую дзяржаўнае публічнае школьніцтва.

Непасрэдна пасля ўядзення ў дзяянне ў 1924 г. палаўнія на польскіх гімназіях пераменіліся на адукацыйныя уладаў да беларускага школьніцтва адбліся ў т. л. на лесах Віленской гімназіі. Пасля вяртання незалежнасці аж да 1923 г. гімназія часткова субсидывалася праз Урад ўсходніх земель Сярэднія Літвы а пазней праз Кураторыю Віленскай школьнай акургі. Адмена ў 1923 г. польскімі ўладамі датаўцы, прызначаных школе, абмяжкоўвалася магчымасці навучання. У выніку непазбежным стала павышэнне ўступных узносіў, што прыяло да змяншэння колькасці вучняў, а ў выніку – колькасці класаў з 10 да 8. Адсутніці дапамогі з боку адукацыйных уладаў і безвыніковыя старанні абаграмінні школай публічных правоў, якія давалі б яе выпускнікам права паступлення ў вышэйшыя навучальныя ўстановы, стала прыяло да змяншэння колькасці вучняў, а ў выніку – колькасці класаў з 10 да 8. Адсутніці дапамогі з боку адукацыйных уладаў і безвыніковыя старанні абаграмінні школай публічных правоў, якія давалі б яе выпускнікам права паступлення ў вышэйшыя навучальныя ўстановы, стала прыяло да змяншэння колькасці вучняў, а ў выніку – колькасці класаў з 10 да 8. Адсутніці дапамогі з боку адукацыйных уладаў і безвыніковыя старанні абаграмінні школай публічных правоў, якія давалі б яе выпускнікам права паступлення ў вышэйшыя навучальныя ўстановы, стала прыяло да змяншэння колькасці вучняў, а ў выніку – колькасці класаў з 10 да 8. Адсутніці дапамогі з боку адукацыйных уладаў і безвыніковыя старанні абаграмінні школай публічных правоў, якія давалі б яе выпускнікам права паступлення ѿ

ўсправы Віленскай школьнай акургі. Паказваючы змены ў адносінах уладаў да беларускай гімназіі, указвалася на адмойнія вынікі існага станову рэчаў, аднолькава як для народу беларускага, так і Польскага дзяржавы. Датычыла гэта перш за ёсць эміграцыі абітурыентаў, якія не маючы мажлівасці навучання ў польскіх вышэйшых навучальных установах выезжалі на вучобу ў Прагу Чэхіскую, а таксама ў Расію і Савецкую Беларусь. Асабліва апошні кірунак эміграцыі ствараў патэнційную небяспеку прынікнення ў Польшу камуністычнай ідэалогіі. Адначасова выезды на вучобу часта становіліся падставай для сталай эміграцыі, што пазбаўляла край пэўнага працэнтнага інтэлігэнцыі.

(Працяг у наступным нумары.)

³ У картоткі перыяд лібералізацыі палітыкі адносна нацыянальных меншасцяў на Усходніх Крэсах міністр РВіПА Густаў Дабруцкі распараджэннем ад 3 кастрычніка 1928 г. прызнаў публічныя права беларускіх гімназій у Вільні і Наваградку. Віленская гімназія атрымала 6 настаўніцкіх ставак, Наваградская гімназія – 2 стаўкі (Міранович, 1993. с.53).

Віншуем сяброў ТБМ, якія нарадзіліся ў сакавіку

Адаміна Алена
АЗарчык Раман Уладзіміравіч
Анацка Ганна
Андрэас Анатоль
Антонава Алена Аляксеўна
Арочка Ларыса Іванаўна
Асіпчук Аксана Мікалаеўна
Аскерка Анатоль
Астаповіч Галіна Канстанцін.
Астроўскі Аляксандар Алякс.
Аўсянінікаў Тамара Алякс.
Баброўская Людміла
Бажыцка Алег Аляксандравіч
Бандарэнка Юлія Дзмітр.
Бараноўскі Сяргей
Бародзіц Ганна Сцяпанавіч
Баршчэўскі Лявон Пятровіч
Барэль Таццяна Уладзімір.
Баўсюк Мікола
Бахчізіна Кацярына Георг.
Белякоў Аляксандар
Бермант Раіса Барысаўна
Богдан Вадзім
Бойка Сяргей Васільевіч
Бубула Вольга
Бугай Казімір Іосіфавіч
Булак Аляксандар
Бутылін Міхась Уладзімір.
Бяляева Наталля Уладзімір.
Васільчанка Мікола Рыгор.
Вашкевіч Ігар Пятровіч
Войшніс Файна Сцяпанавіч
Вянгурна Ніна Фёдараўна
Вячорка Францішак Валян.
Гарасюк Аляксандар
Гардзей Н. М.
Гаркавая Людміла
Гарэлікава Ларыса Эдуард.
Герасімовіч Валянцін Іванавіч
Гук Ганна Іванаўна
Гуркоў Канстанцін Уладзімір.
Дабратвор Ілля Мікалаевіч
Дайлідка Юрый
Дапкюнас Жанна Казіміраўна
Дарашкоў Сяргей
Дзізвіч Рычард Мікалаевіч
Дзмітруковіч Вольга Фёдар.
Другакова Марына Уладз.
Дрык Людміла
Дубіцкі Уладзімір Пятровіч
Дэдышка Ніна
Дэц Алена Георгіеўна
Занкевіч Сяргей Міхайлавіч
Згірскі Міхail Францавіч
Здзітавец Алена Уладзімір.
Зінавенка Сяргей Леанідавіч
Зянькевіч Барыс Барысавіч
Іванова Бярнарда Пятроўна
Ішчанка Галіна Мікалаеўна
Каваль Ірына Віктараўна
Кавальчук Дзмітры Лянецід.
Кадушка Вера Уладзіміраўна
Казлова Аляксандра Віктар.
Каліновік Вольга Фёдараўна
Капковіч Вольга
Карабач Марыя
Каралёва Таццяна Іванаўна

Карась Ганна Аляксандраўна
Карпіцкі Максім Юр'евіч
Кашкур Іосіф Станіслававіч
Кечанкоў Мікалай Мікалаев.
Кірылаў Герман Іларыёнавіч
Кіслая Вольга Юр'еўна
Клімавец Яўгенія Антонаўна
Клімус Andr.
Козел Ларыса Міхайлаўна
Конічава Галіна
Корань Вольга
Красніцкі Віктар Яўгенавіч
Крол Цімур Аляксандравіч
Крук Ларыса Васільеўна
Кулішча Эдуард Францавіч
Кунцэвіч Уладзімір
Курбацкі Аляксандар Міхайл.
Кухаронак Валянціна Іван.
Кухто Васіль Іванавіч
Лапенка Аляксей Купрыянов.
Лапіцкі Аляксей Іванавіч
Латушка Ірына
Леўшукоў Андрэй
Ліннік Мікалай Міхайлавіч
Лісоўскі Станіслаў Аляксан.
Лісоўскі Тарас Станіслававіч
Ліцьвінчук Наталля
Лукашук Марыя Пракопаўна
Лукашевіч Аляксей Пятровіч
Луханіна Алена Альбінаўна
Мазанік Аляксадр Вікторавіч
Макаеў Аляксандар Віктар.
Макар Юры Уладзіміравіч
Макарэвіч Сяргей Іосіфавіч
Малахава Людміла Віктар.
Малашанка Зміцер Васільевіч
Мамонька Алена
Мамчык Эдуард Іосіфавіч
Марачкін Аляксей Антонавіч
Марус Алена
Мельнікова Анжэла
Мельнікова Святлана
Мерцалава Надзея Фёдар.
Мінава Вера
Місевіч Мар'ян
Міхалькевіч Віталь Генрых.
Міхалькевіч Уладзіслаў Генр.
Міхнавец Дзіна Мікалаеўна
Мухіна Надзея Аляксандр.
Мяцион Таццяна Мар'янаўна
Несмяянова Людміла Даніл.
Ніякі Ніяк
Носава Галіна
Падгайскі Мікалай Вячаслав.
Пазняк Марыя
Пальчэўскі Юрый Леанідавіч
Панкевіч Аляксандар
Паўлавец Зміцер
Паўлюковіч Ніна
Пералайка Мікалай Уладзімір.
Праконіна Вера Уладзімір.
Пухоўскі Аляксандар Цітаўч
Пяткевіч Аляксей Міхайлавіч
Рабчынская Лідзія Алякс.
Райчонак Алег Георгіевіч
Раманоўская Яніна
Рамашэўская Людміла Алякс.

ПАСТАНОВА

Рады Віцебскай абласной арганізацыі

ГА “Таварыства беларускай мовы імя Францішка Скарыны” ад 12 лютага 2012 г.
Аб правядзенні 8-й справаздачна-выбарнай канферэнцыі Віцебскай абласной
арганізацыі ГА “Таварыства беларускай мовы імя Францішка Скарыны”

РАДА ПАСТАНАВІЛА:

- Правесці 8-ю справаздачна-выбарную канферэнцыю Віцебскай абласной арганізацыі ГА “Таварыства беларускай мовы імя Францішка Скарыны” 18 сакавіка 2012 года ў г. Полацку.
- Зацвердзіц наступнае прадстаўніцтва гарадскіх, раённых арганізацый, суполак Таварыства: 1 дэлегат ад 20 сяброву арганізацыі. Дэлегаты канферэнцыі выбіраюцца на раённых і гарадскіх сходах, канферэнцыях сяброў таварыства. Сябры рэспубліканскай і абласной рады, рэвізійнай камісіі з’яўляюцца дэлегатамі канферэнцыі.
- Да 12 сакавіка 2012 г. даслаць у абласную раду пратаколы сходаў па вылучэнні дэлегатаў:
- Прапанаваць канферэнцыі разгледзець наступныя пытанні:
 - справаздача рады абласной арганізацыі;
 - справаздача рэвізійнай камісіі;
 - выбары абласной рады;
 - выбары рэвізійнай камісіі.

Старшыня Віцебскай абласной рады

I. Навумчык.

Нацыя адраджаеща!

Стала ўжо традыцыйная
у краіне правядзенне дыктоўкі
на роднай мове.
Сёлета яна праводзіцца ў рамках
5-й Агульнанацыянальнай.

Прыемна ў свядоміць,
што ў многіх
кутках нашай Ра-
дзімы гэтае ме-
рапрыемства
успрымаецца
пазытыўна як з
боку сапраўдных
рулю ў ца ў
адраджэння
нацыі, так і з боку
чыноўнікаў.

Праўладных структур, якія, з
пункту гледжання іх прававой
нормы, сумленна стаяць на
варце парадку – абароне на-
цыянальнай адметнасці тутгэ-
шага народа. Але гэта не
скажаш пра выкананне жыц-
цёвых норм у нашым раёне, дзе
дабразычлівия памкненні
шчырых абаронцаў роднай
мовы пры правядзенні дык-
товак натыкаюцца на ўсякага
роду маразматычныя рашэнні
чыноўнікаў, якія заангажа-
ваны страхам перад сваімі
працаўладкавацелямі застасца
без партфеля. Так было летась,
так дзеца і сёлета, што вельмі¹
ганьбіць твар улады. Гэта ж –
ненансенс!

Бачыць, як чынуша
“шануе” і “паважае” родную
мову? Гэта – не толькі здзек,
але і адкрытае калабаранства,
здрада нацыі. Цярпець такую
знявагу – сябе не паважаць.
Таму мы рашилі такія учынкі

21 лютага ўрайцэнтры
Дрыбін, што на Магілёўш-
чыне, таксама адзначылі Між-
народны дзень роднай мовы
дыхтоўкай.

Яе пісалі ў кавярні
раённага Дома культуры тры-
наццаць чалавек — пераважна
людзі сталага веку. Для дыхтоўкі
мясцовыя рупліўцы беларускай мовы ўзялі «Змест
прамовы Янкі Купалы на свят-
каванні дваццатагодовага юби-
лею ў Беларускім дзяржаўным
тэатры 23 чэрвеня 1925 года».

Жыхарка райцэнтра

Дзень добры, ТБМ.
21 лютага - Дзень роднай мовы і я хачу расказаць,
як цікава яго правялі ў нашай
беларускамоўнай Запольскай
сярэдняй школе.

Памік старшакласнікамі
была наладжана захапля-
льная віктарына. Каманды
былі па сем чалавек ад кожнага
класа, а статнія вучні прысут-
нічалі назіральнікамі. Я таксама
быў сярод назіральнікаў.

Першы тур быў пісь-
мовы. Камандам раздадлі “сы-

чынуш не пакідаць без увагі.
(Пасля публікацыі гэтай натат-
кі мы будзем звяртацца да
кіраўніцтва вобласці.)

Тым не менш мы пра-
вялі, як і ў мінульым годзе,
дыхтоўку 21 лютага на пры-
ватнай кватэры ў колькасці 10
чалавек. Хоць з запрошаных
з’явілася толькі палова (хто
з’ехаў у камандзіроўку, хто
занядужыў, а хто, як гэта ні
сумна, пагрэбаваў), аднак сам
працэс напісання дыхтоўкі
прайшоў жывава – эмацыяналь-
на і з гумарам. Пасля напісання
дыхтоўкі нават з’явілася жаданне
у некаторых уступіць у
сябры Таварыства. Гэта – вельмі
добра знак того, што “нацыя не ўмёrlа” – яна ад-
раджаеща.

Новыя сябрамі ГА ТБМ стаў: Алена Калодні-
кава, Віталь Калбанёў, Алена Чу-
хава, Ігар Казакоў, Уладзімір
Масакоўскі, Алена Калодні-
кава, Ніна Ярмалінскай, Мікола Шара-
вар, Ларыса Наздрына.

Старшыня Салігорскай
арганізацыі ТБМ
Мікола Шаравар.

На здымку (злева на-
права): Віталь Калбанёў, Алесь
Валабеў, Алена Чухава,
Ігар Казакоў, Уладзімір
Масакоўскі, Алена Калодні-
кава, Ніна Ярмалінскай, Мікола Шара-
вар, Ларыса Наздрына.

У Дрыбіне дыхтоўку пісалі без чыноўнікаў

Тамара Юневіч, якая ініцыя-
вала дыхтоўку, спрабавала
запрасіць на ёе чыноўнікаў і
настаўнікаў, але ніхто не нава-
жыўся прыйці. Паводле спа-
дарыні Юневіч, кожны з іх зна-
ходзіў свае аргументы, каб ды-
станцыявацца ад яе запросінай:

- Тыя ж, хто прыйшоў,
засталіся задаволенымі. Дзя-
кавалі і прасілі запрашаніць на
такія мерапрыемствы надалей.
Казалі: “Як добра, што давя-
лося ўзгадаць родную мову”.
Адзначалі, што прамова Куп-
алы ў 1925 годзе надзвычай

актуальная сёняня. Такім чынам,
я зрабіла выніову: уладу дых-
тоўка насярэжыла. Напры-
клад, у адной з дзяржаўных
устаноў мне сказаў, што я
дыхтоўкай спрабую праве-
рыць, як выкладацца мова ў
школах. Што тут скажаш? А
простыя людзі, хто змог, той
прыйшоў і пытаннія неда-
речных не задаваў.

Пасля дыхтоўкі гутар-
ка пра беларускую мову і лі-
таратуру ў кавярні працягну-
лася за гарбатай з прысмакамі.

Наш кар.

Дзень роднай мовы па-расейску

“Чыноўнікі”, якія патрабна бы-
ло “ачалавечыць”: знайсці па-
мылкі, установіць прапушчанія
літары і расставіць знакі пры-
пынку. Другім турам віктарыны
было адгадаць аўтара пройдзенай
літаратурнага твору. Настаўніца зачытывала
ўрывак, а вучні наперабой
угадывалі вядомых паэтаў:

Пушкіна, Лермонтава, Мая-
коўскага, пісьменнікаў: Тал-
стога, Ніякрасава...
У журы была і настаў-
ніца беларускай мовы.

Пасля віктарыны я яе
запытаў:

- 21 лютага - Дзень РОДНАЙ мовы. Чаму вікта-
рына была па-руску?
- У кожнага роднай мове свая, - адказала настаўніца
роднай мовы.

Дзіва што дзеци з кож-
ним годам усё чысцей разма-
ляюць па-руску.

Вітаўт Яжэвіч,

вучань 8 класа

Запольскай СШ.

(Раён у допісе не пазначаны.)

Як прайшоў наш Дзень роднай мовы

Яшчэ тыдзень таму я і не ведала, як і навошта ўвогуле адзначаць гэты дзень. Я і так выкладаю свой прадмет на беларускай мове і карыстаюся актыўна ёй у штодзённым жыцці... Ну, перад заняткам расказала б навучэнцам, што ёсьць такі Дзень – міжнародны, дарэчы! Што гэта вельмі важна для кожнага чалавека пасобку і для ўсёй нашай нацыі цалкам – не забывацца на мову і карані свае...

Ідэю прапанавала Ганна Каліноўская – навучэнка каледжа, зорачка каледжа і мега-магі.

Пропанавала нечакана, мы дагэтуль і незнаёмыя нават былі. Дзякую нашаму методысту – Чарнышовай Вользе Сяргеевне, якая нас пазнаёміла.

«Дзяўчата, я адчуваю, што гэта знаёмства – гістарычна падзея», – яе слова.

А ідэя заключалася ў тым, каб зрабіць гэты Дзень сапраўдным днём, то бок, з ранку і да вечара прысвяціць яго мове. Шчыра скажу, што планавалі на паперы разы ў трэх болей розных мерапрыемстваў, але часу бракавала катастрофічна, і вось які план у нас склаўся:

З раніцы мы з Ганнай сустракалі навучэнцаў, вы-

кладчыкаў і супрацоўнікаў каледжа словамі вітання, запрашэннем наведаць нашыя мерапрыемствы (план мерапрыемстваў быў на асобных картках, што ўрочыста ўручаліся ўсім) і ўлёткамі.

А напярэдадні мы, вядома, развесілі афішы, а яшчэ... пашукапі, раздрукавалі і развесілі па сценах усёй нашай навучальнаі установы такія «заахвочвальныя» ўлёткі.

Акрамя гэтага смешнага слова (напісаны: *ічелепы*) быў яшчэ: *дబожыць, шлафрок, тлум, зух, крэсіва, тэчка, цытрына, фрызура, тынкоўка, вакаці, замова, сурокі, каштарыс, рэшта...*

Як вы бачыце, спецыяльна без адказаў: а каб была магчымасць самастойна падумаць ці няхай сабе і пашукапі (самастойна здабытае больш запамінаеца). Хто ведаў ці даведаўся цягам дня альбо напрыканцы (у 17.00), мог атрымаць цукерку.

Таксама цукерку (і нават у асобных выпадках – цэлу жменю) маглі атрымаць тая, хто ведаў і выразна расказаў беларускія вершы.

Дзякую Валянціне Пятроўне Астроўскай, выкладчыцы беларускай мовы і літаратуры – вершоў я пачула ў той дзень нямала! І нават некалькі вершоў УЛАСНАГА

та праходзіў, нехта прыходзіў, нехта ківаў галавой і спішаўся па сваіх справах, нехта слухаў, прытанцоўваў і падпяваў з пачатку і да канца, просічы выкананці адну з песен «на біс». Словы песен Ганна раздрукавала і раздавала ўсім ахвотным, таму падпяваць гурту было лёгка. Канцэрт замест 10 хвілінай доўжыўся амаль 20, таму на наступнае мерапрыемства крышачку спазліліся.

А наступнай была...

Сустрэча на тэму «Культура і мова». То была невялікая, камерная сустрэча ў 228 аўдыторыі (ах, шчыры дзякую намесніку дырэктара

МАР03+ІВА=

распавядала пра незвычайнія музычныя факты, звязаныя з беларускімі кампазітарамі, магнатамі, аматарамі музыкі (калі была напісаны першая беларуская опера, кім і дзе, якія музычныя інструменты былі ў нашых продкаў ды інш.)

Ну і 17.00 мы вырашылі зрабіць такі «Аўдыторнік», каб падвесіць вынікі мерапрыемства «Незвычайні слоўнік» і ўвогуле ўсяго дня.

Я чакала ўсіх ахвотных пагуляць з гарбатай, ласункамі, музыкальным альбомом «Тузін. Перазагрузка-2» і добрым настроем:

Ахвотных было не так шмат, як мы з Ганнай разлічвалі, але затое – хто! IV н/р – вы самыя лепшыя!!!!

Напачатку планавалася наступнае:

1) Узнагароджванне тых, хто пераклаў незвычайнія беларускія слова.

2) Пропанаваныя дзве гульні з мэтай пашырыць слоўнікі запас і паспрыяць пераадolenню бар’ера ў побытавым карыстанні беларускай мовай. Гэта моладзевыя звычайнія гульні:

1.1) «Замежныя музыканты і беларуская мова» (эта аб праекце «Тузін. Перазагрузка-2»). Рыхталася я, выкарыстоўваючы артыкулы інтэрнэт-ресурсаў «NAVINY.BY (Культура)» і «Будзьма разам».

2) Ганна Каліноўская

САЧЫНЕННЯ! Асабліва ўразіў мяне адзін...(Вой, я, небабрака, так расчупілася, што не запыталася нават групу і прозвішча дзяўчыны, думаеца, пачатковай паэткі - але, паважаная зорачка, ў якой 2-й парай была матэматыка ў аўтара, Вам дакладна трэба друкавацца, бо і слова, і метр, і сэнс, і нават мелодыка Вашага верша захапляльны! Не хайце ад усіх такі скарб – гэта грэх!)

На першым пералынку (пасля першай пары) Ганна, «зграбу з аўтам» файны музычны гурт, пропанавала «калідорны канцэрт»:

Файна граві і спявалі беларускія песні Ганна Каліноўская (3 м/н), Наталля Біжык (3 м\ф), Вераніка Кар-сюк (2 м\хд), Віталь Барысевіч (3 н/і). Сярод мінакаў – вось сапраўды адбыўся «калідорны» канцэрт – нех-

уголас – толькі пры дапамозе мімікі і невербалнай мовы).

2.2. «Стыкеры». На стыкеры адзін удзельнік піша нейкіе слова і наклейвае яго на лоб іншага удзельніка. І гэтак далей. То бок, усе бачаць і ведаюць, што напісаны ў іншых, але не бачаць «свае» надпісы. Потым па круге кожны можа задаваць пытанні, на якія можна адказаць толькі «Так», ці «Не».

Так і было, толькі да гульні «Стыкеры» так і не дайшлі... Часу не хапіла.)))) – Не здзіўляйцеся мaim «смешкам» – мы гулялі з пяці да

васьмі вечара. Гулялі так, што на наступны дзень, 22 лютага, у мене балеў жывот і шчокі. Гулялі так, што гэта запомніцца мне на ўсё жыццё.

Дарэчы, у нас было дзве каманды (зверніце ўвагу на назвы - «Дбожнікі» і «Шлафрокі»)), і апісаць заданні, гумар, выкананне – проста немагчыма! Выбачайце, але слова тут не перададуць і дзясятую частку.. Гэта проста трэба было бачыць. А яшчэ лепш – прымаць удзел.

А здымкі? Мой фотаапарат далей, нажаль, падвёў... А можа і не, наадварот, стварыў «сакрэцік» з нашага «аўдыторніка» ;)

А дзевятай вечара мы з Ганнай прыбрали аўдыторыю, паздымалі ўлёткі са сценай каледжа і ўважліва паглядзелі адна на адну.

«ПРАЦЯГ БУДЗЕ!» – чыталася ў нашых вачах.

P.S. З аднаго боку, начу чу магчыма было крыйху сумна: што сёняні было? «Рэклама» беларускай мовы? Дакаціліся, забыліся, такія рэчы ўжо рэкламаваць трэба...

Але пад раніцу крыйху супакоілася: не, для многіх, хто прымаў удзел у нашых мерапрыемствах пасля 21 лютага, будзе 22 лю-та-га! Я ўпэўненая ў гэтым! Но я жа інакш? Беларуская мова ж нашая, родная! Ну як жа мы без яе?

Ды і хто мы без яе?

P.P.S. Не ведаю, вартага гэта пісаць ці не... Ай, начала ўжо, дык напішу... Вось якое паведамленне атрымала сёння ад Ганны: «Мне ўчора Валянціна Сяргеевна вырашила паславіць “9” па ідэалогіі, таму што такое стаўленне да мовы і культуры мае прямое дачыненне да грамадзянскай пазіцыі!»

Вітаўія Глаз,
Менскі дзяржаўны
каледж мастацтваў,
22 лю-та-га 2012 г.

21 лютага Дзень роднай мовы

Чаму я размаўляю на беларускай мове?

- ◆ Я люблю Беларусь і паважаю сваі прафесіі
- ◆ Родная мова – тое, што адрознівае нас ад іншых народаў
- ◆ Беларуская мова грунтуюцца на лексічнай базе старавеларускай
- ◆ Старамеларуская мова ў XVI ст. – мова міждзяржавнай перапіскі ва ўсходнім Еўропе і афіцыйная мова ВКЛ да 1696 г.
- ◆ Беларускую мову лічыць адной з прыгажэйшых у Еўропе
- ◆ Старамеларускую мову выкарыстоўваў першадрэдкар Ф. Скарына
- ◆ Родная мова – гэта спадчына і карані народа. Абсячыце карані – дрэва загіне...

Толькі самыя разніцьтвія краіны ў XVI ст. мелі знаконы на ўласнай мове: «ас обчым якім языком, але сваім власным праваславіем». (Ісус Сантэга, XVI ст.)

У Баранавічах сябры ТБМ павіншавалі беларускамоўны клас з Днём роднай мовы

Баранавіцкія сябры Таварыства беларускай мовы імя Францішка Скарыны 21 лютага павіншавалі адзіны ў горадзе беларускамоўны клас, які знаходзіцца ў школе №14, з Міжнародным днём роднай мовы.

У другім класе гэтай школы навучаюцца трох дзяўчынкі: Аліса Філіпчык, Вераніка Міхальчук і Ясія

Малашчанка. Да іх прыйшлі сябры ТБМ на чале са старшынём гарадской арганізацыі Віктарам Сырыцам. Госці павіншавалі дзяўчынкі і настаўніцу Ірыну Міхальчук са святам роднай мовы і ўручылі кожнай школьніцы кніжку Змітра Санько «Асобы, якія тварылі гісторыю» і каравай з надпісам «Наша мова». А іх настаўніца спадарыня Міхальчук атрымала ў падарунак беларуска-англійскі размоўнік.

Якуб Лушынскі.

У берасцейскіх аўтобусах — старонкі беларускай класікі

У Берасці да Дня роднай мовы ў аўтобусах размісцілі ўрыўкі з твораў класікаў беларускай літаратуры. Акцыя прайшла з дазволу адміністрацыі аўтапарка. Зладзілі яе актыўсты агенцтва рэгіянальнага развіцця «Дзедзіч».

У аўтобусах пяці гарадскіх маршрутаў побач з рэкламай з'явіліся ўрыўкі з твораў Янкі Купалы, Максіма Гарэцкага, Уладзіміра Карагацкевіча і Васіля Быкаў. Каардынатарка акцыі Алена Каходзіч кажа, што такое мерапрыемства ў Берасці адбылося ўпершыню:

- Сэнс гэтай акцыі — папулярызацыя твораў айчынных аўтараў. У цяперашні час не так шмат людзей цікавіцца айчыннай літаратурай, як хацелася б. Таму, канешне, патрабна нешта рабіць для папулярызацыі беларускай мовы і ўкладаць у гэта рэсурсы. І нават такія малыя крокі робіць сваю справу. Адміністрацыя аўтапарку адразу дала згоду і з гэтым не было аніякіх проблем. Водгукі ўвогуле гучыць станоўчыя, людзі зацікаўленыя гэтай проблемай. На мой погляд, тэма роднай мовы ніколі не страціць актуальнасці.

Паводле дамовы з аўтапаркам, старонкі беларускай класікі будуць вісель у аўтобусах да 1 сакавіка.

Наши кар.

Улётка з аўдыёкам твору
Максіма Гарэцкага

У Бабруйску адзначылі Міжнародны дзень роднай мовы дыктоўкай

У Бабруйску 20 лютага мясцовыя рупліўцы беларусчыны адзначылі Міжнародны дзень роднай мовы напісаннем дыктоўкі. Яе ініцыятарамі выступілі актыўсты грамадзянскай кампаніі «Гавары праўду». Пісалі дыктоўку ў сядзібе гарадской арганізацыі АГП.

Паводле актыўісткі «Гавары праўду» Вольгі Піманавай, на дыктоўку прыйшлі больш за трыццаць чалавек.

Шмат з іх не ангажаваныя ў грамадскую і палітычную дзеянасць. Былі акторы мясцовага тэатра і настаўнікі.

Піманава: «Для дыктоўкі мы абralі «Змест прамовы Янкі Купалы на святкаванні дзвінцаў гадавага юбілею ў Беларускім дзяржаўным тэатры 23 чэрвеня 1925 года». Найменш памылак у дыктоўцы зрабілі журналістка Алеся Скапіцава, Юры Грыневічкі з Беларускай сацыял-дэмакрат

тычнай партыі «Грамада» і яго аднапартыец Станіслаў Кавалеўскі. Пераможцы атрымалі кнігі Уладзіміра Някляева ды атрыбутику кампаніі «Гавары праўду». Узнагароды атрымалі і пераможцы ў асобных намінацыях на веданне беларускай мовы і літаратуры».

Пасля напісання дыктоўкі бабруйцы чыталі вершы ды апавяданні. Пілі гарбату з прысмакамі.

Наши кар.

Дзень роднай мовы ў Магілёве

Дзень роднай мовы адзначыў музей гісторыи Магілёва — кірауніцтва музея ўвяло на 22-га лютага цалкам беларускамоўнае аблугоўванне. Гэта значыць, што размаўляць па-беларуску будуць не толькі адказныя супрацоўнікі музея, але і тэхнічны персанал.

Паколькі 21-га лютага ў музеі быў выхадны дзень, зрабіць цалкам беларускамоўным вырашылі менавіта 22 лютага. Па такім самым прынцыпе «пойнай беларусізацыі» сёня працавала

Наши кар.

Прэзентацыя кнігі «Вінцук Адважны» ў Лідзе

22 лютага ў рамках Міжнароднага дня роднай мовы і Года кнігі ў Лідзе адбылася дзве літаратурныя сустэречы, асноўнай тэмай якіх была презентацыя кнігі «Вінцук Адважны» з серыі «Беларускі кнігазбор».

Для гэтай важнай місіі ў Ліду прыехала ўкладальніца, аўтар прадмовы і каментару Ірына Багдановіч. Ірына прыехала ў Ліду як дадому, бо тут яна нарадзілася, правяла першыя гады маленства, тут у яе сваякі і колішнія сябры, а ў мясцовым літаратурным музеі ёсьць стэнд, прысвечаны знакамітай зямлячыцы.

Паршная сустэречы адбылася ў Лідскім каледжу. Тут Ірыну вітала выкладчыца беларускай мовы і літаратуры Марына Янаш, якая некалі жыла з Ірынай у адным доме і волей лёсу вучылася ў адным Гомельскім інстытуце.

Пасля літаратурнага мантажу і вікторыны, падрыхтаваных навучэнцамі каледжа і прысвечаных пачатку кнігадрукавання, слова зайлмелі Ірына Багдановіч.

Яна ўвесь свой выступ прысвяціла асобе Вінцuka Адважнага і кнізе, якую давялося ўklärасці.

Спраўднае прозвіча выдатнага беларускага хрысціянскага пісьменніка ХХ ст. Вінцuka Адважнага — Язэп Германовіч (4.3.1890-26.12.1978). Ён належыць да той славнай кагорты беларускіх святараў-адраджэнцаў, якія актыўна і самаахвярна працавалі на ніве адраджэння нацыянальной культуры і духоўнасці. Кolla яго найбліжэйшых сёбру складалі ксяндзы Адам Станкевіч і Кастусь Стэлівіч (паэт Казімір Свяяк), айцы-марыяне Фабіян Абрантовіч і Андрэй Цікота; аднадумчамі-паплечнікамі былі таксама ксяндзы-пазэты Янка Семашкевіч (Янка Быліна) і Аляксандр Астрамовіч (Андрэй Зязюля). У адраджэннне ад сяброў, пераважна большасць якіх заўчаста пакінула гэты свет з-за хваробаў або пакутніцку загінула ў сталінскіх лагерах, Язэпу Германовічу ўдалося прыці сіразуе выпрабаванні, выжыць і пражыць доўгага жыцця, скончыўшы яго ў апошній чэрці ХХ ст. на эміграцыі, у Лондане.

У кнізе прадстаўлены найбольш значныя творы пісьменніка. Шматлікімі яго творчымі асобы праdstаўляюць творы пазэй, прозы, а таксама ўспаміны і лісты, напісаныя ім у ранні перыяд творчасці (віленска-другіс-харбінскі) і позней, эміграцыйны, калі пасля пераходыў з лістамі і ўспамінамі пра бацькоў з лонданскага архіва пазэта.

Другая сустэречы працяглі ў часнай сябровускай атмасферы ў Лідскім літара-

турным музеі. На сустэречы прышлі мясцовыя літаратары, якія даўно марылі пабачыць Ірыну ў Лідзе, і якія акрамя аповеду пра кнігу «Вінцук Адважны» прымусілі такі Ірыну распавесці пра ўласныя кнігі пазэй «Сармацкі альбом» і «Прыватныя рымляні», а таксама пачытаць свае вершы.

Яраслаў Грынкевіч.
Здымкі з сустэреч.

Лідскія інтэрнэт-сайты віншуюць сваіх чытачоў з Міжнародным днём роднай мовы

Lida.info віншуе
сваіх чытачоў
з Міжнародным днём
РОДНАЙ МОВЫ
і жадае ніколі не забываць
сваіх вытоку
і сваю родную мову!

«Шмат было такіх народаў,
што страцілі найперш сваю мову,
так як той чалавек перад скананьнем,
катораму мову займае, пасля і зусім замерлі.
Не пакідайце ж мовы нашай беларускай,
каб ня умерлі!»
Францішак Багушэвіч

Дзень роднай мовы ў Берасцейскім грамадска- культурным цэнтры

Дж Дз
ЕЁЖЗ
ИКЛ
МНОПРСТ
УУ
ФХЦЧШ
ЫЬЭЮЯ

«Жывяя вытокі» роднай мовы загучалі ў Берасцейскім абласным грамадска-культурным цэнтрам. На свята роднай мовы спецыяльна для жыхароў і гасцей горада Берасця падрыхтаваная кніжная выставка, паэтычная вечарына і этнадыскатка.

Дырэктар Берасцейскага абласнога грамадска-культурнага цэнтра Святланы Каржук адзначыла, што такое мерапрыемства для Берасця стала традыцыйным:

- Гэтае свята ў нас праходзіць ужо ў другі раз. У мінулым годзе мы яго правялі камерна, сціпла. Тады мне дапамог Дэмітры Назараў, апантаны малады чалавек з Берасця, ён прывёз нам цікавыя калектывы. У гэтым годзе ў Беларусі - Год кнігі, юбілеі знакамітых песняроў, Янкі Купалы, Якуба Коласа, Максіма Танка. Вы пабачыце калектывы з усёй вобласці, і тэатральныя, і

танцавальны, і пеўчыя. Святкаванне пашырае свае межы.

Удзельнік гурта «Фэст» Іван Кусцінскі мяркуе, што беларускі фальклор карыстаецца папулярнасцю:

- З фальклору ўсё пачалося, гэта вытокі любой музыкі, і не важна дзе яна - у Амерыцы, ці ў Беларусі. Мы шмат дзе бываем у замежжы, зусім недаўны былі ў Прыбалтыцы, выступалі там у гарадскіх школах, дык там цяпер спявоўці песні, якія мы выконвалі там гадоў дзесяць таму.

Свята роднай мовы ноўсіць міжнародны характар - па ўсіму свету юно святыніца 21 лютага.

Аліса Поль.

Рэдактар Станіслаў Вацлававіч Суднік

Рэдакцыйная колегія:

Алена Анісім, Юрэсія Бабіч, Вінцук Вячорка, Юрэсія Каласоўскі, Юля Карчагіна, Ірына Марачкіна, Леакадзія Мілаш, Максім Новік, Язэп Палубіцка, Альесь Петрашкевіч, Аляксей Пяткевіч, Уладзімір Содаль, Станіслав Суднік, Павел Сцяцко, Алег Трусаў.

<http://nashaslova.mns.by/>
<http://pawet.net/>

Заснавальнік:
ТБМ імя Францішка Скарыны.

Пасведчанне аб реєстрацыі № 908 ад
18 снежня 2009 г. выдана Міністэрствам
інфармацыі Рэспублікі Беларусь.

Адрас рэдакцыі:
231293, Лідскі р-н, в. Даліна.

Адрас для паштовых адпраўленняў:
231282, г. Ліда-2, п/с 7.
E-mail: naszaslova@tut.by

Да Дня роднай мовы - чарговая еўраграматыка

У серыі «Беларускія ЕўраГраматыкі» выйшла «Кароткая граматык нямецкай мовы», аўтары Л.П. Баршчэўскі і Я. А. Бяласін. Куратор серыі Уладзімір Сіўчыкаў. Выдавецства «Радыёла-плюс».

Гэты даведнік прызначаны найперш для пачаткоўцаў: тых, хто вывучае нямецкую мову на курсах або самастойна. Пры тым што ён кароткі, тут даюцца некаторыя тлумачэнні, якіх няма ў іншых дапаможніках. Даведнік больш набліжаны да непасрэднага парашуннага структуры нямецкай мовы са структурай роднай або вывучанай беларускай мовы. Дзеля зручнасці карыстальніка даведнік дапоўнены размоўнікам — спісам найболыш ужывальных выразаў нямецкай мовы і іх беларускіх адпаведнікаў. Асобна падаецца кароткі нямецка-беларускі слоўнік асабовых імян, які прапануе вырашэнне даўняй праблемы — знаходжання способу адкватнай перадачы нямецкіх імян сродкамі беларускага алфавіту.

Пэўныя з пералічаных асаблівасцяў даведніка дазваляюць меркаваць, што ён не будзе лішнім і на стале спецыяліста-філолага.

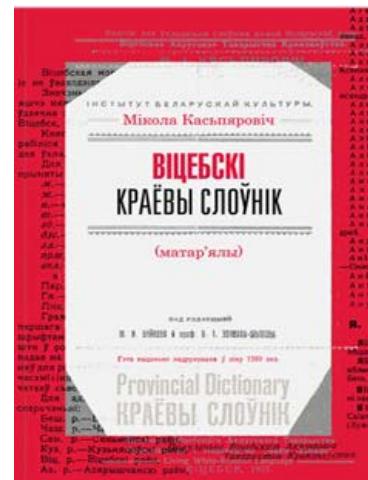
Перавыдалі краёвыя слоўнікі беларускай мовы

«Віцебскія краёвыя слоўнікі» Міколы Каспяровіча ўпершыню пабачыў свет у 1927 годзе. Ен увабраў у сябе 9703 слова, зафіксованых у 591 населенім пункце Віцебскай акругі. «Нбыў першым у цэлай серыі, які меркаваўся, з 16 падобных слоўнікаў.

«Краёвыя слоўнікі Чэрвеншчыны» Міколы Шатэрніка ўвабраў каля 9 тысяч слоў. Вышыаў ён у 1929 годзе.

«Слоўнік М. Шатэрніка» каштоўны тым, што ў ім зафіксованы як агульна-народныя слова, вядомыя на ўсёй тэрыторыі Беларусі, так і бағатыя россыпи народнай лексікі Чэрвеншчыны.

Слоўнік можа быць прыдатны для сучасных карыстальнікаў беларускай мовы, якія не хочуць абмяжоў-

вацца «дыстыляванай» літаратурнай мовай, а імкнуща авалодаць ёй ва ўсёй яе красе і разнастайнасці», — напісаў у прадмове Сяргей Запрудскі.

Слоўнік вышылі ў яка-

сці дадатку да нумара часопіса «Архэ», прысвечанага беларускаму мовазнаўству 1920-х.

Замовіць слоўнікі можна прац dastauka@arche.by.

Наш кар.

У Windows 8 будзе беларускі моўны пакет

Microsoft дадасць 14 новых моў і дыялектаў у сваю будучую аперацыйную сістэму. Сярод іх — беларуская мова.

Кіраўнік міжнароднай групы Windows, Ян Гамільтан раслінчыў, што новыя моўныя пакеты разлічаныя на ключавыя рынкі, што развіваюц-

ца, на якіх працуе кампанія.

- Для нас важна забяс-

печыць карыстальніку магчы-
масць працаўца на той мове,

на якой яму зручней, — сказаў

Гамільтан.

У Windows 8 уключа-

на 13 новых моў: панджабі і сінд-

ская (Пакістан), курдская,

уйгурская (Кітай), беларус-

ская, кінья-руанда (Руанда),

тыгрынья (Эрыгрэя, Эфіопія),

таджыкская, валоф (Сенегал),

кічэ (Гватэмала), чэркі (ЗША),

гэльская (Вялікабрытанія) і ва-

ленсійская (Іспанія). Акрамя

таго, Гамільтан пачвердзіў, што

у Windows 8 з'явіцца брытан-

ская версія англійскай мовы.

Наш кар.

Ад Сакратарыяту ТБМ

Наставніцкі этап Агульнацянальнай дыктойкі

Шаноўныя сябры і прыхільнікі жывога беларускага слова!

ТБМ пры падтрымцы кампаніі «Будзъмай!» працягвае правядзенне 5-ай Агульнацянальнай дыктойкі і паведамляе, што наставніцкія атрыманыя адбдуцца **15 сакавіка** ў 17.30 (2-і этап) і **23 сакавіка** ў 19.30 (3-і этап, прысвечаны ўгодкам БНР). Запрашаем усіх далучыцца да такой значнай і цікавай падзеі, наведаўшы сядзібу ТБМ (Румянцева, 13) у вышэйназваны час, дзе пройдуть 2-і і 3-і этапы дыктойкі.

Аўтары цалкам адказныя за падбор
і дакладнасць прыведзенай інфармацыі

Газета надрукавана ў Лідскай друкарні.

231300, г. Ліда, вул. Ленінская, 23.

Газета падпісана да друку 27.02.2012 г. у 10.00. Замова № 346.

Аб'ем 2 друкаваныя аркушы. Наклад 2000 асобнікаў.

Падпісны індэкс: 63865.

Кошт падпісі: 1 мес.- 3100 руб., 3 мес.- 9300 руб.

Кошт у розницу: па дамоўленасці.